

نوشتن راهبردی برای یادگیری

اشاره

در این مقاله، نگارنده پنج مرحله را برای تعمیق و تثبیت یادگیری از طریق نوشتن ارائه می‌دهد. در واقع، دانش‌آموزان از طریق نوشتن به رمزگشایی، اصلاح و بازنگری اطلاعات می‌پردازند.

دفترچه یادداشت یا در رایانه وارد کنند. این مرحله با خلاصه کردن (جمع‌بندی) مطالب مرتبط است. اگرچه از دانش‌آموزان خواسته می‌شود جملات را به صورت کامل بنویسند، اما بر نقطه‌گذاری، درست نوشتن کلمات یا دستور زبان تأکید نمی‌شود. دانش‌آموزان فقط پیش‌نویسی اولیه تهیه می‌کنند. معلمان می‌توانند با تشویق دانش‌آموزان به ارائه طرحی کلی یا بازنمایی مطالب به صورت نمودار، به بهبود و اصلاح این خلاصه‌ها کمک کنند. این کار به ویژه برای زبان‌آموزان سودمند است؛ یعنی افرادی که احتمالاً برای بیان افکار خود به صورت نوشتار با مشکل روبه‌رو هستند یا دانش‌آموزانی که در پایه‌های ابتدایی درس می‌خوانند.

● مرحله دوم: مقایسه

در مرحله مقایسه، دانش‌آموزان آنچه را ثبت کرده‌اند با یکی از هم‌کلاسی‌ها در میان می‌گذارند تا موارد مشابه و متفاوت بین دو گزارش را شناسایی کنند. وجود موارد مشابه نشان‌دهنده آن است که هر دو دانش‌آموز، اطلاعات یکسانی را شناسایی کرده‌اند و وجود موارد متفاوت حاکی از آن است که یکی از دانش‌آموزان به نکات مهمی توجه کرده و دیگری آن را نادیده گرفته است، یا بعضی از جنبه‌های محتوا برای هر دو دانش‌آموز مبهم بوده است.

معلم در این مرحله در کلاس قدم می‌زند، به سؤالات گروه‌های دوفری دانش‌آموزان پاسخ می‌دهد و ابهامات و بدفهمی‌های آن‌ها را رفع می‌کند. اگر معلم متوجه شود تعدادی از دانش‌آموزان در مورد

فعالیت‌های نوشتاری که معمولاً کوتاه و غیررسمی هستند، به شکل پیشرفته‌ای از یادداشت‌برداری شباهت دارند.

■ پنج مرحله برای درک مطلب

به‌عنوان فردی که فعالیت‌های «نوشتن برای یادگیری» معلمان را مشاهده کرده‌ام، پنج مرحله را که می‌تواند به بهبود درک مطلب و یادسپاری محتوا به دانش‌آموزان کمک کند به ترتیب زیر شناسایی کرده‌ام:

● مرحله اول: ثبت اطلاعات

در این مرحله، دانش‌آموزان آنچه را که از یک مطلب می‌فهمند، ثبت می‌کنند. برای مثال، بلافاصله پس از نمایش یک ویدئو کلیپ دربارهٔ وراثت، معلم سال اول دبیرستان از دانش‌آموزان می‌خواهد آنچه را یاد گرفته‌اند در

نوشتن برای یادگیری، بر عمقی کردن درک و بهبود یادسپاری محتوا تأکید دارد.

مفهوم نوشتن، در برنامهٔ درسی، معمولاً به جیمز بریتون^۲ نسبت داده می‌شود (۱۹۷۰، ۱۹۷۲). منطق پشتیبان این پیش فرض که نوشتن باید در همهٔ موضوعات درسی رکن اصلی آموزش باشد، این است که نوشتن اصولاً فرایندی سازنده در رمزگذاری اطلاعات جدید است. عمل برگردان یک تجربه به گزارشی شخصی، به یادگیری کمک می‌کند و آن را توسعه می‌دهد.

یک نمودار از این فرایند، «نوشتن برای یادگیری» است. نوشتن برای یادگیری بر عمقی کردن درک مطلب و بهبود یادسپاری محتوا تأکید می‌کند.

موضوع خاصی ابهام دارند، پیش از آنکه به مرحله بعد برود، آن را برای همه دانش‌آموزان کلاس روشن می‌کند.

● مرحله سوم: بازیابی

این مرحله درست بعد از مرحله مقایسه صورت می‌گیرد؛ هرچند ممکن است معلم آن را به جای تکلیف منزل در نظر بگیرد. در مرحله بازیابی، دانش‌آموزان گزارشی کامل‌تر و بهتر از آنچه که در مرحله ثبت نوشته بودند، تهیه می‌کنند. این گزارش، بدون تردید، کامل‌تر است، زیرا دانش‌آموزان در نوشتن آن از تبادل نظر با هم‌کلاسی خود و نیز شفاف‌سازی معلم در رفع ابهام‌ها و بدفهمی‌ها بهره برده‌اند. همین‌طور، از آنجا که از دانش‌آموزان خواسته می‌شود در حین اصلاح پیش‌نویس اولیه، به نقطه‌گذاری، درست نوشتن کلمات و دستور زبان توجه بیشتری کنند، گزارش بهتری ارائه می‌شود.

این چرخه ثبت، مقایسه و اصلاح ممکن است در یک یا چند درس مرتبط به هم چندین بار اتفاق بیفتد. برای مثال، ممکن است معلم بعد از مشاهده فیلم کوتاهی در اولین روز درس، توجه دانش‌آموزان را به چرخه ثبت، مقایسه و اصلاح جلب کند. چند روز بعد، معلم می‌تواند محتوای تازه‌ای را درباره همان موضوع به صورت یک سخنرانی کوتاه با توضیحات کافی ارائه دهد و از دانش‌آموزان بخواهد همان چرخه را در مورد پردازش اطلاعات جدید به کار گیرند. هفته بعد، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد درباره آن موضوع اطلاعاتی را از منابع اینترنتی جمع کنند و سپس یک بار

دیگر وارد چرخه ثبت، مقایسه و اصلاح شوند. دانش‌آموزان بعد از تمرین چند چرخه، آماده رفتن به مرحله بعد می‌شوند.

● مرحله چهارم: ترکیب

در این مرحله، دانش‌آموزان نتایج حاصل از چرخه‌های ثبت، مقایسه و اصلاح را ترکیب می‌کنند و سپس به یک یا چند تعمیم کلی دست می‌زنند و از آن دفاع می‌کنند. دانش‌آموزان باید از تعمیم کلی، با استفاده از شواهد مشخصی حمایت کنند. برای مثال، دانش‌آموز کلاس آموزش بهداشت باید به عنوان نتیجه بررسی آنچه در گزارش چرخه‌های ثبت، مقایسه و اصلاح خود نوشته است، نتیجه‌گیری درباره رژیم غذایی را به این شرح تهیه کند: «رژیم غذایی درست، یعنی ایجاد تعادل بین میزانی از انرژی که در روز مصرف می‌کنید و آن میزان از کالری که جذب می‌کنید». دانش‌آموز این نتیجه را با استفاده از واقعیت‌های خاصی از یادداشت‌هایش به دست می‌آورد. این بخش از فرایند می‌تواند به عنوان ارائه در کلاس یا بخشی از بحث کلاسی استفاده شود.

● مرحله پنجم: مرور

مرحله آخر همیشه قبل از ارزیابی اتفاق می‌افتد؛ اگرچه معلم می‌تواند در هر زمان آن را

درخواست کند. در این مرحله، دانش‌آموزان تعمیم‌هایی را که در مرحله ترکیب تهیه کرده‌اند یا خلاصه‌هایی را که طی چرخه‌های ثبت، مقایسه و اصلاح نوشته‌اند، مرور می‌کنند. این کار را می‌توان هم به صورت انفرادی و هم به صورت گروهی انجام داد. اگرچه دانش‌آموزان می‌توانند سؤالات جدیدی را مطرح کنند که معلم آن را برای کل کلاس یا برای گروه‌های کوچک توضیح دهد، ولی تمرکز اصلی بر فراهم کردن مروری فراگیر و هدف‌دار توسط دانش‌آموزان از کل محتوایی است که ارزیابی خواهد شد.

■ یک دستورالعمل نتیجه‌بخش

این راهبرد پنج مرحله‌ای می‌تواند به عنوان راهی برای یادگیری از طریق نوشتن، برای معلمان کاملاً مفید باشد. گرچه این راهبرد تا حدی کلیشه‌ای است، اما این اطمینان را به وجود می‌آورد که دانش‌آموزان در رمزگشایی، اصلاح، نتیجه‌گیری و مرور اطلاعات عمده‌ای که در آموزش موردنظر است، به اندازه کافی تسلط پیدا کنند.

یادگیری از طریق نوشتن، دانش‌آموزان را در رمزگشایی، اصلاح و نتیجه‌گیری توانمند می‌سازد

پی‌نوشت.....

1. Robert J. Marzano
2. James Britton

منبع.....

Robert J. Marzano. 2012. "Writing to Learning". Educational Leadership: Reading: The Core Skill. Feb 2012/ vol.69/ No.5